

Warszawa, 17-12-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.543.438.2024.JO

Pan
prof. Maciej Duszczyk
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i
Administracji
ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w dniu 10 grudnia 2024 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 grudnia 2024 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi (Dz.U. poz. 1810) z terminem obowiązywania przez kolejne 90 dni od dnia wejścia w życie. Jest to rozporządzenie zasadniczo tożsame z poprzednimi rozporządzeniami Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi, wobec których Rzecznik przedstawił już swoje stanowisko¹. W tym

¹ Zob. oświadczenie RPO, przesłane także do MSWiA, dostępne na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/stanowisko-rpo-strefa-buforowa-granica> [dostęp: 16 grudnia 2024 r.].

miejscu dziękuję Panu Ministrowi za odpowiedź na wystąpienie (znak: BMP.0790.4.3.2024), udzieloną w dniu 23 lipca 2024 r., w której Pan Minister ustosunkował się do stanowiska Rzecznika.

W związku z analogiczną treścią nowego rozporządzenia względem poprzednich rozporządzeń² należy podkreślić, że dotychczasowe stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w tej sprawie pozostaje aktualne – w tym co do zgodności art. 12a ustawy o ochronie granicy państwowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 388 ze zm.) z Konstytucją RP³. Zrozumiałe jest, że zapewnienie bezpieczeństwa na granicy jest kwestią priorytetową, jednakże niezbędne jest, aby ograniczenia były wprowadzane w odpowiednich trybie i formie oraz zgodne z zasadą proporcjonalności, uwzględniając potrzebę ochrony praw i wolności osób objętych tymi środkami.

W dalszym ciągu zasadne pozostają zastrzeżenia Rzecznika wobec możliwości ingerencji rozporządzenia w podstawowe wolności konstytucyjne, takie jak wolność poruszania się po terytorium RP, wolność wyboru miejsca zamieszkania i pobytu, wolność zgromadzeń, wolność pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, a także wolność działalności gospodarczej. Zwłaszcza ogólne uzasadnienie wprowadzenia rozporządzenia nie niweluje ww. wątpliwości. Co więcej, nie wykazano, by obowiązywanie zakazu przebywania w strefie nadgranicznej wpływało na liczbę przekroczeń granicy z Białorusi do Polski. Niewątpliwie utrudnia on natomiast

² Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi, Dz. U. poz. 861; rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi, Dz. U. poz. 1345.

³ Zob. opinię RPO dla Senatu z 22 listopada 2021 r. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-senat-ustawa-granica-panstwowa-uwagi>.

niesienie pomocy humanitarnej⁴. Ponadto, jak wynika z analiz i wniosków otrzymywanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich⁵ w okresie zimowym, ruch migracyjny wyraźnie maleje, co jest bezpośrednio związane z trudnymi warunkami pogodowymi, takimi jak niskie temperatury i opady śniegu. W tych okolicznościach cudzoziemcy, którzy przebywają w obszarze przygranicznym tym bardziej mogą znajdować się w sytuacji zagrożenia ich życia lub zdrowia. W związku z tym zasadność utrzymywania rozporządzenia w obecnym kształcie budzi jeszcze poważniejsze wątpliwości, zwłaszcza wobec wyłączenia dostępu do strefy organizacjom i osobom niosącym pomoc humanitarną.

W porównaniu do uzasadnień poprzednich rozporządzeń, w uzasadnieniu aktualnie obowiązującego rozporządzenia wskazano na utrzymującą się presję migracyjną na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej, podczas gdy w poprzednich dokumentach odnosił się do nasilenia presji migracyjnej w II kwartale 2024 r. oraz presji migracyjnej od II kwartału 2024 r. Następnie, w uzasadnieniu rozporządzenia podniesiono problem agresywnego zachowania migrantów, w tym używania niebezpiecznych narzędzi, wobec funkcjonariuszy i żołnierzy.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264, ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji na temat liczby incydentów tego typu, które miały miejsce od dnia 11 września 2024 r. do dnia 9 grudnia 2024 r. na obszarze strefy nadgranicznej objętej zakazem przebywania oraz ich charakterystyki (tj. czy były to ataki z użyciem niebezpiecznego narzędzia, a jeśli tak, to jakiego oraz czy miały miejsce w grupie czy indywidualnie).

Ponadto uprzejmie proszę o przekazanie informacji dotyczących liczby interwencji podjętych przez zespoły o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym Straży Granicznej na obszarze strefy nadgranicznej objętej zakazem w okresie od 11 września 2024 r. do

⁴ Zob. pismo Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka z 4 grudnia 2024 r. do MSWiA, https://hfhr.pl/upload/2024/12/opinia-hfpc-dla-mswia-dot_-przedluz-enia-obowiazywania-zakazu-przebywania-w-strefie-przygranicznej-grudzien-2024.pdf [dostęp: 16 grudnia 2024 r.].

⁵ Zob. też dane Stowarzyszenia We Are Monitoring, <https://wearemonitoring.org.pl/wp-content/uploads/2024/12/Chce-zostac-w-Polsce.-12-miesiecy-nowego-rzadu-w-relacjach-z-granicy-polsko-bialoruskiej.pdf> [dostęp: 16 grudnia 2024 r.].

9 grudnia 2024 r. Proszę też o wskazanie liczby zezwoleń na przebywanie na obszarze tej strefy, wydanych w tym samym okresie, zgodnie z art. 12b ust. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej. W szczególności proszę o informację, ile z tych zezwoleń udzielono dziennikarzom oraz osobom i organizacjom deklarującym zamiar niesienia pomocy humanitarnej. Jednocześnie proszę o podanie liczby wniosków o wydanie takich zezwoleń, złożonych w okresie od 11 września 2024 r. do 9 grudnia 2024 r.

Z poważaniem

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/